

FYLKESMANNEN I AUST-AGDER
Miljøvernavdelingen

Hjemmeside: <http://fylkesmannen.no/AA> E-post: postmottak@fm-aa.stat.no

Det kongelige olje- og energidepartement
Postboks 8148

0030 Oslo

OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENTET	
02 12351 - 86	
DATO 17 MARS 2003	
AN 501 Vassdr. l.	EKSP.

Deres ref.
/ 23.01.2003

Vår ref. (bes oppgitt ved svar)
Sak nr. 2003/579 / PMO
Ark. nr. 431

Dato
12.03.2003

**HØRING - ENDRINGER I INDUSTRIKONSESJONSLOVEN OG
VASSDRAGSREGULERINGSLOVEN**

Fylkesmannen har motforestillinger til en liberalisering av lovverket for kraft- og vassdragsutbygging. En liberalisering kan påvirke bruken av naturressursene og føre til et sterkere forbruk av natur. Dette kan ha flere negative sider, som her er drøftet og beskrevet, og kan være i motstrid til det å ivareta naturkvaliteter som vi har forpliktelser ovenfor i henhold til internasjonale avtaler og konvensjoner. Helheten og balansen med hensyn til miljøverninteressene i dette regjeringsoppnevnte utvalget uteblir når Miljøverndepartementet ikke har deltatt. En liberalisering av lovverket kan også gi en svekkelse av beredskapsmessige hensyn. Se for øvrig drøftelse og konklusjoner nedenfor.

Bakgrunn:

Olje- og energidirektoratet har sendt til høring et forslag til endringer i industrikonsesjonsloven og vassdragsreguleringsloven. Bakgrunnen for endringene er at EFTAs overvåkingsorgan (ESA) hevder at det norske regelverket ikke er eiernøytralt, slik at foretak fra andre EØS-stater ikke kan delta i denne sektoren på lik linje med offentlige norske foretak.

Regjeringen oppnevnte høsten 2001 derfor en interdepartemental arbeidsgruppe, uten representanter fra Miljøverndepartementet, for å vurdere tidsbegrensning av konsesjoner og hjemfall, forkjøpsrett og fortrinnsrett for henholdsvis staten, fylkeskommuner og kommuner. Hvilke virkninger har endringer på ressursbruken og konkurransen i kraftsektoren, langsiktig nasjonal handlefrihet og hensynet til offentlige inntekter. Hva med bestemmelsene om minstegrense for konsesjonsplikt.

Regjeringens forslag til endringer:

Regjeringens forslag til endringer av de to lovene har som formål å gi grunnlag for å vurdere konsekvenser av, og å harmonisere konsesjonsreglene mellom private og offentlige aktører. Dette er for å gi grunnlag for beslutninger med hensyn til hvordan en eventuell harmonisering bør gjennomføres. Et eiernøytralt hjemfallsinstitutt antas å ivareta ESA's krav om likebehandling av de ulike aktører i kraftbransjen. Det regjeringsoppnevnte utvalget foreslår følgende hovedendringer:

- *et eierskapsnøytralt hjemfallsinstitutt*
- *enklere regler i konsesjonslovgivningen*
- *konsesjoner til offentlige aktører tidsbegrenses*
- *øket konsesjonsvarighet for private aktører*
- *minstegrensen for konsesjonsplikt heves*
- *bestemmelsene om forkjøps- og fortrinnsrett for offentlige aktører oppheves*
- *et fordelingsystem ifm. utbyggingskommunens inntektsandel*

Drøftelse av våre synspunkter på forslagene:

Forslagene om endringer i lovverket legger på den ene siden opp til å "utvikle et effektivt marked", samtidig med en "langsiktig styring og kontroll av ressurser". Det er i lovforslagene gitt en lite overbevisende bruk av virkemidler i dette spenningsfeltet av lovverket. Det synes å være føringer bort fra langsiktig, bærekraftig forvaltning av våre kraft- og naturressurser.

Forslagene vektlegger også et eiernøytralt "hjemfallsinstitutt" som har vært et historisk viktig fundament i utnyttelsen av våre kraftressurser. Når det vektlegges at man får "klare spilleregler i markedet" er det vanskelig å se hvordan den troverdige styring og kontroll av ressursutnyttelsen kan bevares.

Den ekstreme utnyttelsen av kraftmagasinene det siste året viser at fortjeneste og marked styrer ressursuttaket i foruroligende større grad enn en ressurs- og miljøbasert utnyttelse av våre kraftressurser. Erfaringer med ekstreme uttak av vannmagasinene i vårt fylke gjør at man bør være skeptisk til de foreslåtte endringene i det aktuelle lovverket.

Kommunene i fylket har hatt en viktig ressurs og et utkomme knyttet til kraftkonsesjoner. Når lovendringene nå skal utvide eiers handlefrihet for å styrke eiernes avkastning, har dette skapt uro i mange kommuner og lokalmiljø.

Det har vært en økende tendens til at kommunene og andre eiere selger deler av kraftselskapene, og at flere kraftselskap kjøpes opp i større konsern. Det er også en kjent utvikling at større konsern internasjonaleseres med fare for svekka beredskap. (jfr. utflagging av Helikopterservice og oppkjøpsforsøk av Telenor). Uten strenge konsesjoner kan vi i en slik situasjon miste kontroll over våre ressurser.

Det er viktig at vi har nasjonal kontroll over den vanskelige kraftsituasjonen av beredskapsmessige hensyn. Ved en ytterligere krise hvor rekvisisjonsloven gjøres gjeldende, eller andre beredskapstrinn erklæres, er det viktig at vi beholder nasjonal styring og kontroll over våre ressurser. Dette kan bli vanskelig hvis liberaliseringen av lovverket gjennomføres uten vilkår.

Det er fra politisk hold tidligere ved flere anledninger uttrykt tydelig at tiden for de store vassdragsreguleringer er forbi (bl. a. av miljøvernministeren). Det er gjennom hjemfallsretten at det offentlige har styring og kontroll over ressursene til beste for fellesskapet. Generelt vil en liberalisering med hensyn til konsesjonsvilkårene i vassdragsregulerings- og industrikonsesjonsloven gi et ytterligere forsterket press på naturressursene.

Med henvisning til den dokumenterte og sterke reduksjonen av inngrepsfrie områder mener fylkesmannen at et ytterligere press på vassdragsressursene, som vil forbruke urørt natur, ikke er forenlig med de konvensjoner og avtaler Norge har inngått i internasjonale fora. Forslaget til utvalget sikrer etter vår vurdering ikke de nasjonale natur- og miljøkvalitetene i tilstrekkelig grad. Våre økosystemer er langt mer sårbare enn økosystemene lengre sør i Europa og bør derfor i stor utstrekning forvaltes deretter. De bør derfor ikke konkurransesettes på lik linje med naturressurser i Mellom- og Sør-Europa.

Konklusjoner:

Til de konkrete endringene har fylkesmannen følgende kommentarer og innvendinger:

- *det er viktig at den offentlig hjemfallsretten beholdes for å ha helhetlig samfunnsstyring med ressursene både i fred-, krise- og krigssituasjon.*
- *presiserer at den nåværende konsesjonstiden ikke må forlenges ytterligere.*
- *at det offentlige konsesjonstider harmoniseres med de øvrige konsesjonærenes er greit når offentlig hjemfallsrett og forkjøpsrett beholdes.*
- *at minstegrensen for konsesjonsplikt ikke må heves.*

De nevnte momenter er kun noen valgte sider av saken. Fylkesmannen mener at dette er forhold som må settes inn i en større nasjonal sammenheng, både med hensyn til naturverdier, men også i forbindelse med beredskapssituasjon, jfr. siste vinters kraftsituasjon. For å få til et helhetlig lovgrunnlag er det derfor viktig at interessene på miljøsidens- og beredskapssiden tas med.

Med hilsen

Hjalmar I. Sunde

Reidar Malm
fylkesmiljøvernssjef

Kopi:

Direktoratet for naturforvaltning
Miljøverndepartementet
Aust-Agder fylkeskommune
Kraftkommunene i Aust-Agder